

Наукове періодичне видання

**УКРАЇНСЬКИЙ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
НАУКОВИЙ ЗБІРНИК**

Науковий журнал

3 (03) грудень 2014

Наукове періодичне видання
**УКРАЇНСЬКИЙ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
НАУКОВИЙ ЗБІРНИК**

Науковий журнал

3 (03) грудень 2014

Редактор, коректор – Навацький Р. П.

Верстка-дизайн – Клінова С. М.

Відповідальність за підбір, точність наведених на сторінках журналу фактів, цитат, статистичних даних, дат, прізвищ, географічних назв та інших відомостей, а також за розголошення даних, які не підлягають відкритій публікації, несуть автори опублікованих матеріалів. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. Матеріали публікуються в авторській редакції. Передрукування матеріалів, опублікованих в журналі, дозволено тільки зі згоди автора та видавця. Будь-яке використання – з обов'язковим посиланням на журнал.

Свідоцтво про державну реєстрацію: КВ № 19871-9671 Р від 17.04.2013 р.

Засновник журналу: ГО «Львівська педагогічна спільнота»

© ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2014

© Автори наукових статей, 2014

© Дизайн, Клінова С. М., 2014

ЗМІСТ

Айстраханов Д. Д.

Задачі моделювання змісту професійної підготовки кваліфікованих робітників машинобудівного профілю.....6

Багнюк Н. В.

Проблема професіоналізації майбутніх вихователів: теоретичний аспект.....13

Барладин А. В.

Самосвідомість та самоствавлення як теоретичні концепти сучасної психології.....16

Білоцерковець М. А.

Діагностичні процедури контролю та оцінювання у визначенні рівня освоєння нових теоретичних знань.....20

Бондаренко І. М., Лоха А. А., Бондаренко О. А.

Психолого-педагогічні засади з розвитку творчих здібностей в системі підготовки вчителів..... 24

Візнюк В. В.

Лідерство як підструктура компоненту професійної надійності майбутніх керівників навчальних закладів.....29

Гнидюк О. П., Гнидюк О. Я.

Методичні рекомендації науково-педагогічному складу щодо підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до фізичного самовдосконалення.....33

Гончарова Л. А.

План групових занять формувального експерименту розвитку творчої активності людей похилого віку..... 39

Данильченко Т. В.

Місце суб'єктивного соціального благополуччя в системі психологічних категорій.....46

Демір М. І.

Когнітивно-операційний компонент інтерпретаційної культури майбутніх учителів музики.....57

Дяченко М. Д.

Теоретичні засади розвитку творчого потенціалу майбутніх фахівців професій типу «людина-людина»62

Іваненко І. В.

Сутність та структура дослідницької компетентності наукових кадрів..... 69

Карпенко С. Б.

Трансформація личности в результаті воєнного опыта (размышления волонтера).....73

Катревич Л. В. Методи професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін в університетах Великобританії.....	76
Ковальчук І. І. Вплив дидактичної гри на інтелектуальну діяльність розумово відсталих дітей старшого дошкільного віку: теоретичний аспект.....	82
Кордонська А. В., Дрючило О. А. Виховання патріотизму – актуальне завдання сучасної педагогіки.....	87
Кравчук О. А. Формування мультикультурного виховання у ВНЗ та теоретичні основи системи вправ для мультилінгвальної компетенції.....	91
Криволап О. Ю. Створення професійно-творчого освітнього середовища в процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи.....	94
Кучменко О. М., Касперський А. В. Лабораторні роботи технічного характеру як чинник активізації самостійної роботи майбутніх учителів технологій при навчанні загальної фізики.....	98
Лагунова Г. В. Формування професійної культури майбутніх художників театрально-декораційного мистецтва засобами художньої обробки тканин.....	103
Ларюкова К. О. Креативність у структурі особистості студентів-програмістів.....	108
Литвинова Т. Д. Гуманітизація освіти: проблеми і перспективи.....	116
Лісніченко Ю. М. Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності.....	119
Лотоцька Ю. М. Створення віртуальних освітніх просторів.....	123
Мельник Н. О., Никоненко І. О., Чайковський Ю. Б. Порівняльний аналіз адаптаційних особливостей студентів-медиків першого курсу у 2012 та 2014 роках.....	130
Мироненко Г. В. Проблема стилів взаємодії особистості з медіареальністю в контексті психології часу.....	135

Мироненко Г. В. Кінотренінг: ресурс особистісного розвитку.....	144
Надвинична Т. Л. Використання інтерактивних методів при здійсненні психопрофілактичних заходів фахівцями психологічної служби університету.....	147
Павлів О. В. Савецкі чалавек як тып асобы ў постсавецкім грамадстве	152
Парфенюк В. О. Професійне самовдосконалення і саморозвиток майбутніх соціальних педагогів.....	155
Потієнко М. О. Особливості форм навчання педагогічної діяльності при формуванні креативності студентів-філологів.....	159
Прокоф'єва О. О. Особливості викладання дисципліни «психодрама».....	163
Розіна Н. В. Використання активних методів навчання при формуванні соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників ПТНЗ.....	172
Рокосовик Н. В. Особливості організації програм підготовки магістрів педагогіки засобами дистанційного навчання в університетах Великої Британії.....	179
Соцька І. В. Особливості застосування технології кейсового навчання у формуванні готовності молодих вчителів до вирішення професійних задач.....	185
Ставицький О. О. Вікові характеристики психології комплексу гандикапу.....	189
Сухіна І. В. Використання ресурсів середовища в освітньому просторі для забезпечення розвитку і навчання дітей з аутизмом.....	194
Тарасенко А. І. Психологічне забезпечення працездатності фахівців-металургів.....	201
Чала А. О. Морально-психологічна готовність до сімейного життя старшокласників.....	205
Щербина-Прилука В. М. Соціально-психологічні аспекти насилля над дитиною та подолання наслідків...	211
Ярмак В. В. Організаційна культура як психолого-акмеологічний чинник управління професійним розвитком педагогічного колективу.....	217

Мироненко Г. В.
старший науковий співробітник
лабораторії психології масової комунікації та медіаосвіти
Інституту соціальної та політичної психології
Національної академії педагогічних наук України

КІНОТРЕНІНГ: РЕСУРС ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ

У статті розглянуто особливості психологічного аналізу медіапродукту як інтерактивної медіадидактичної технології. Визначено можливості застосування медіадидактичних технологій у форматі медіаклубних сесій. Запропоновано програму майстер-класу «Кінотренінг: ресурс особистісного розвитку».

Ключові слова: медіаосвіта, медіадидактика, медіаклуб, медіапродукт, кінотренінг.

В статье рассмотрены особенности психологического анализа медиапродукта как интерактивной медиадидактической технологии. Определены возможности использования медиадидактических технологий в формате медиаclubных сессий. Предложена программа мастер-класса «Кинотренинг: ресурс личностного развития».

Ключевые слова: медиаобразование, медиадидактика, медиаclub, медиапродукт, кинотренинг.

The circumstances of psychological analysis of mediaproduct as interactive mediadidactic technology are considered in the article. The opportunities of mediadidactic technologies usage in format of mediacub sessions are determined. There has been proposed the master-class program „Movie training: personal development resource”.

Key words: mediaeducation, mediadidactics, mediacub, mediaproduct, movie training.

Сьогодні медіаосвіта є важливою частиною загальноосвітнього процесу, спрямованого насамперед на формування медіакультури, ефективну підготовку людини до свідомого, грамотного, компетентного використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Розробка дидактичних засад медіаосвітніх занять є одним з найбільш актуальних напрямів оптимізації впровадження медіаосвіти у загальноосвітніх навчальних закладах. На часі потреба в ефективному, інноваційному навчально-методичному забезпеченні медіаосвіти.

Беззаперечним є той факт, що саме аудіовізуальні засоби відіграють провідну роль у навчальній та дозвілєвій сферах сучасних школярів. Місце, яке посідає відеопродукція, кіно, телебачення у підлітково-молодіжному середовищі, з необхідністю вимагає активних медіаосвітніх інтервенцій. Тому актуальними завданнями нашої діяльності є розробка гнучких медіаосвітніх заходів, програм, медіадидактичних технологій для школи і позашкільля, спрямованих на формування аудіовізуальної медіакультури, які б передбачали активний, творчий підхід з боку медіапедагога, медіапсихолога, соціального педагога.

Для реалізації навчальних цілей використовуються прийоми, які умовно можна поділити на такі, що забезпечують ефективне засвоєння знань «в аудиторії», наприклад у форматі фокус-груп, воркшопів, медіаклубів, і прийоми, які сприяють розвитку дослідницьких навичок у режимі самостійної роботи, самоаналізу. Цінний досвід можна отримати завдяки дискусії, зворотного зв'язку під час групової роботи, наприклад у практиці спільного перегляду і подальшого змістового обговорення фільму.

Ми пропонуємо впроваджувати ідею шкільної медіаосвіти через організацію *медіаклубу* як форми активної медіаосвіти, що побудована за принципом центральної медіаподії. Предметом медіаклубу може виступати будь-який аудіовізуальний медіапродукт, переважно гостросоціального або резонансного характеру: мультфільм, кінострічка, телепередача, рекламний ролик тощо [3, с. 331; 399].

Для реалізації вище зазначених завдань, в межах усеукраїнського експерименту із впровадження у навчально-виховний процес медіаосвіти [2], в Центрі дитячої та юнацької творчості Солом'янського району м. Києва на базі анімаційної студії «Червоний собака» організовано медіаклуб для старшокласників. **Метою** медіа-

освітніх клубних занять є підвищення рівня медіакультури його учасників, а саме: формування рефлексивної позиції щодо споживання медіапродуктів, навчання грамотному аналізу медіаконтенту, опанування сучасної мови екрану, розвиток художнього смаку, активізація творчих ресурсів у створенні власних медіапродуктів.

Жанровий спектр медіапродукції, до якого залучаються учасники, досить різноманітний: художні, документальні, анімаційні фільми, серіали, телепередачі, телешоу тощо. При цьому відбір матеріалу для перегляду здійснюється за такими основними критеріями:

- висока художня цінність медіапродукції (наприклад, фільми-переможці або номінанти відомих кінофестивалів);

- цінність медіапродукції як засобу пізнання і перетворення дійсності (медіапродукт має смислове навантаження, стимулює психічний тонус і посилює рефлексію глядача, мотивує до активності та змін, відображає проблеми реального життя, відкриває можливості для практичної реалізації, проектування (перенесення) на власну реальність глядача);

- гостросоціальність або резонансність медіапродукції

- класичність та новизна кінематографічних творів;

- популярність певного медіаконтенту серед даної вікової аудиторії;

- індивідуальні уподобання учасників щодо тематики медіаконтенту.

Основною дидактичною технологією роботи медіаклубу ми вважаємо *психологічний аналіз медіапродуктів*, який розглядається нами як *ефективна інтерактивна медіадидактична технологія* формування медіаграмотного (свідомого, компетентного і творчого) глядача, вироблення у нього навичок критичного сприймання й аналізу відеопродукції, розуміння особливостей екранної мови, самостійної відеотворчості. В основу технології закладено принцип рефлексії медіапродукта у поєднанні з переживанням афекту та співафекту у процесі його споживання (наприклад, перегляду фільму), а також принцип інтерактивності – власної активної участі і групової взаємодії, активного обговорення у формі діалогу з дотриманням стилю співробітництва у спілкуванні. Групове обговорення бу-

дується на закономірностях динаміки групи із врахуванням специфіки прийняття групового рішення та створення спільного творчого продукту діяльності [1].

Програма майстер-класу «Кінотренінг: ресурс особистісного розвитку».

У форматі воркшопу (інтерактивного навчання, тобто власної активної участі та групової взаємодії) учасникам пропонується переглянути фільм і проаналізувати його у концептуальному полі певних психологічних напрямів (наприклад, у контексті транзакційного аналізу, використовуючи концепти «Его-стани», «транзакції», «життєві позиції», «структурування часу», «психологічні ігри», «життєві сценарії» тощо).

Мета: створення конструктивного дискусійного поля, спрямованого на розвиток саморефлексії та усвідомлення впливу медіапродукту.

Задачі: оволодіти навичками психологічного аналізу фільму, навчитися «бачити» психологічний зміст медіапродукції; актуалізувати особисті переживання і смисли; усвідомити власні емоції та тілесні реакції у процесі перегляду фільму.

Цільова аудиторія: психологи, педагоги, соціальні працівники, студенти соціальних і психологічних спеціальностей, старшокласники.

Схема проведення:

Процесуальною стороною кінотренінгу є «спільний перегляд» і «обговорення». Результативною складовою є зміни на особистісному та груповому рівні. Для отримання необхідних змістових та динамічних ефектів кінотренінг включає три етапи:

1. *Підготовчий етап* – вибір медіапродукту модератором або за результатами анкетування учасників. На цьому етапі можуть визначитися ролі позиції, в яких будуть перебувати учасники під час перегляду та обговорення фільму, наприклад такі:

- творець – аналіз драматургічної, режисерської та іншої майстерності, максимальна наближеність до автора, який намагається виразити ідею фільму; відповіді на запитання «Що міркував собі автор, що він хотів нам донести»;

- експерт-спостерігач – установка на пошук психологічної реальності фільму. Таку рольову позицію може зайняти модератор медіаклубу, аби продемонструвати безоцінковий підхід до аналізу проблем, які актуалізуються у медіатворі;

– глядач – цілісне безпосереднє сприйняття медіапродукту, зосередженість на власних переживаннях та емоціях, які викликав медіа продукт [3, с. 334].

Напрями аналізу та рольові позиції учасників можуть варіюватися залежно від тематики кінотренінгу, запитів аудиторії тощо.

2. *Процесуальний (перегляд та обговорення)*. Після перегляду фільму зазвичай необхідний час для переживання особливо сильних емоцій, тому до обговорення варто переходити трохи згодом, після перерви (під час якої намагатися не розмовляти, натомість запропонувати учасниками випити чаю тощо). На цьому етапі можна запропонувати учасникам зобразити на малюнку свої переживання, образи, асоціації, пов'язані із переглянутим фільмом.

Обговорення будеться у напрямі створення конструктивного дискусійного поля, спрямованого на розвиток саморефлексії та усвідомлення впливу медіапродукту.

Структура обговорення включає дві складові: шерінг і рефлексію [4]. *Шерінг* – аналіз поведінкових моделей персонажів відеосюжету, пошук психологічної реальності медіапродукту, розкриття культурних символів, «запакованих» у медіапродукт. При цьому учасники виступають із рольової позиції «експерт-спостерігач». *Рефлексія* – співвіднесення сприйнятого (переглянутого) із власною психологічною реальністю, актуалізація особистих переживань і смислів, саморозкриття у відеосюжеті. В даному випадку аналіз здійснюється із позиції «глядача».

Дотримуючись етичних норм і правил групової роботи пропонується проаналізувати медіапродукт у концептуальному полі певних психологічних напрямів.

В ході обговорення учасникам пропонується використовувати прийом «Активної ілюстрації» – самостійного пошуку (ідентифікації та аргументації) обраного концепту у переглянутому фільмі. Наприклад, ідентифікувати «життєву позицію» у поведінці героїв фільму та пояснити (довести, аргументувати, що це саме та життєва позиція). Аргументи можна наводити за допомогою техніки «Стоп-кадр» – зупинка фільму на тому моменті, який ілюструє концепцію, що аналізується.

3. *Підсумковий етап* – підведення підсумків, обмін спостереженнями, переживаннями, усвідомленнями, новим досвідом та знаннями. На цьому етапі можна запропонувати учасникам домашнє завдання у вигляді виконання різних практичних робіт на матеріалі фільму: рецензування, написання есе, звітів-творів тощо.

Очікувані результати кінотренінгу:

– Вивільнення енергії, відреагування емоцій та почуттів.

– Актуалізація особистих переживань і смислів, саморозкриття у кіносюжеті.

– Взаємодія між учасниками в процесі обговорення фільму.

– Ідентифікація психологічних концептів у поведінці героїв, аргументація.

Висновки. Використання психологічного аналізу медіапродукту як медіадидактичної технології у форматі медіаклубних сесій стимулює розвиток адекватного художнього і творчого сприймання аудіовізуальної медіапродукції, критичного мислення, творчих здібностей дітей та молоді. **Перспективним напрямом** ми вбачаємо розробку соціально-психологічних медіатренінгів із застосуванням технологій відеообговорення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вознесенська О. Л., Голубева О. Є. Використання кінотерапії як форми медіа-освіти / О. Л. Вознесенська, О. Є. Голубева // Наукові студії із соціальної та політичної психології: Зб. статей / АПН України, Ін-т соціальної та політичної психології; Редкол.: С. Д. Максименко, М. М. Слюсаревський та ін. – К.: Міленіум, 2008. – Вип. 19 (22). – С. 332–339.
2. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні // Освіта 2010 (7-14 липня). – № 32. – С. 3–4.
3. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник / За ред. Л. А. Найдюнової, О.Т. Барішпольця. – К.: Міленіум, 2009. – 440 с.
4. Трус А. А. Кінотренінг: технологія и методика видеообсуждения / А. А. Трус. – СПб.: Речь, 2011. – 191 с.